



УДК 376-056.45

# ФЕНОМЕН ОБДАРОВАНОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

*У статті розглянуто проблему розвитку обдарованих учнів в закладах загальної середньої освіти. Аналізується вплив інноваційних педагогічних технологій на ефективність освітнього процесу з метою розвитку обдарованості. Розкрито якості особистості дитини, які дають можливість здійснювати пошук використання нестандартних способів розв'язання інтелектуальних проблем розвитку. Звертається увага на необхідність постійного підвищення рівня кваліфікації вчителя в організації навчальної діяльності.*

**Ключові слова:** обдарованість, інноваційні технології, освіта, технології, творча діяльність, обдаровані діти, концепція освіти обдарованих учнів.



**Людмила  
СТРАТИЙЧУК**

Директор  
Херсонського  
НВК «Дошкільний  
навчальний заклад –  
загальноосвітня школа  
I-III ступенів» № 15  
Херсонської міської ради,  
відмінник освіти України

**П**остановка проблеми в загальному вигляді. Здатність до збереження і примноження інтелектуального потенціалу нації є життєво необхідною для суспільства, яке існує в умовах процесів глобалізації та інформатизації XXI століття. З огляду на це одним із пріоритетних напрямів державної політики України є постійна підтримка обдарованої молоді – потужного потенціалу творення майбутнього України.

**Мета статті** – актуалізувати та розкрити основні проблеми соціалізації обдарованої дитини, проаналізувати причини їх виникнення. Визначити умови розвитку обдарованих учнів та проаналізувати вплив окремих освітніх технологій на ефективність означеного процесу.

**Виклад основного матеріалу.** Творчий, інтелектуальний потенціал людей є важелем прогресу суспільства, тому обдарованість необхідно своєчасно виявити і розвивати. Дослідники стверджують, що багато надзвичайно обдарованих людей не реалізували своїх можливостей через несприятливе виховання в дитинстві. Вивчення виявів обдарованості тривалий час

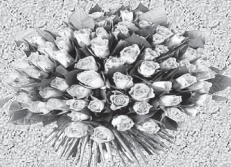
було спрямовано переважно на інтелектуальні здібності. Психологи розглядають обдарованість як складне психологічне явище, невіддільне від особистості, як наявність здібностей, їх своєрідне поєднання, від якого залежить можливість успішної діяльності.

*Обдарована дитина – дитина, яка вирізняється яскравими, очевидними, інколи визначними досягненнями або має внутрішні задатки для таких досягнень у певному виді діяльності [3].*

Важливою характеристикою обдарованості є креативність – здатність до творчості. Згідно із психологічними дослідженнями основою обдарованості є закладений від народження творчий потенціал, який розвивається впродовж усього життя людини. Він не залежить безпосередньо від рівня розумових здібностей, оскільки діти з високим рівнем інтелектуального розвитку іноді володіють незначним творчим потенціалом [1].

Обдаровані діти часто є оригінальними у поведінці та спілкуванні. Вони використовують особливі способи спілкування з дорослими й однолітками, чутливі до ситуації спілкування, виявляють умін-

Від редакції  
60 років закладу!  
Вітаємо!!!



ня спілкуватися не лише словесно, а й за допомогою невербальних засобів (міміки, жестів, інтонації тощо), легко вступають у контакт з однолітками, прагнуть до лідерства у спільній діяльності. [4].

Херсонський навчально-виховний комплекс «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа I-III ступенів» № 15 Херсонської міської ради є **закладом з хорошими традиціями**, багаторічними результативними напрацюваннями педагогів, інноваційними підходами до освіти. У школі створено комфортні умови для навчання та самореалізації кожного учня в пізнавальній та предметній діяльності.

Важливою умовою ефективної освітньої роботи з обдарованими дітьми є співробітництво школи і сім'ї. Сім'я разом зі школою створює той найважливіший комплекс факторів і умов виховного середовища, який визначає ефективність всього освітнього процесу. Визначною подією для всього колективу стало здобуття щорічної премії «Гордість країни» (2007 р.) учнем Романом Купріяновим в номінації «Рідкісний талант». Це є прикладом співпраці школи та родини.

Окрім того, педагогам необхідно постійно підвищувати свою майстерність у організації роботи з обдарованими школярами, ефективно використовувати результати педагогічної діагностики, глибоко розуміти її сутність, застосовувати технології розвивального навчання, вести пошук оптимальних засобів індивідуалізації навчально-виховного процесу.

Педагогічний колектив Херсонського навчально-виховного комплексу № 15 Херсонської міської ради за результатами роботи з обдарованою молоддю здобув сертифікат Всеукраїнського конкурсу-рейтингу загальноосвітніх навчальних закладів у роботі з обдарованими дітьми, що підтверджує наявність сприятливих умов для розвитку обдарованих дітей в закладі. **Навчальний заклад пройшов гідний шлях протягом 60 років** (1958-2018 рр.): від початкової відомчої залізничної школи, потім семирічної, восьмирічної, а в 1998 р. в школі відбулися зміни – заклад I-II ступенів реорганізовано в загальноосвітню школу

I-III ступенів, що стало вирішальним для її подальшого не тільки існування, а й розвитку. За рішенням сесії Херсонської міської ради № 1474 від 12.09.2014 р. заклад змінив статус із загальноосвітньої школи I-III ступенів на навчально-виховний комплекс.

Сьогодні школа – це колектив однодумців, який прагне, щоб навчальний заклад став улюбленим місцем, де учні не лише вчаться, а й живуть повноцінним духовним життям. Для цього в школі є все: сучасний комп'ютерний кабінет, бібліотека – лабораторія перспективного досвіду «Автоматизація бібліотечних процесів», комплекс шестиричок, спортивний майданчик та оновлений спортивний зал, сучасні навчальні кабінети, інформаційно-методичний центр, який став переможцем у міському огляді-конкурсі методичних кабінетів на кращу організацію методичної роботи з педагогічними кадрами (2009 р.); створено сучасний дизайн їдальні (третє місце в міському конкурсі на кращу організацію харчування, 2016 р.), оновлено фасад школи, комп'ютеризовано роботу адміністративної ланки, підключено навчальний заклад до мережі Wi-Fi.

Школа стала базовою для відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України, в ході співпраці з якою проведено не лише наукові дослідження, тематичні заходи різних рівнів, а й створено та опубліковано низку значущих для освіти всієї України науково-методичних праць. Серед результатів інноваційної діяльності школи – створення трьох нау-

День вишиванки





## МИ ПИШАЄМОСЯ...

Ми пишаємось членами педагогічного колективу, які стали лауреатами першого (міського) етапу Всеукраїнського конкурсу «Учитель року», «Кращий шкільний бібліотекар» (завідувач бібліотеки Г.М. Кухаренко), обласного (заочного) конкурсу сценаріїв «Перлина натхнення» серед педагогічних працівників. У травні 2018 р. учитель інформатики Ю.М. Іванова, учитель географії та економіки Л.Ю. Парчевська, учитель англійської мови О.Е. Якубовська, заступник директора з навчально-виховної роботи В.В. Бурова та вчитель початкових класів С.М. Марченко **нагороджено відзнакою «Педагогічна еліта України».**

Проведені психолого-педагогічні дослідження підтверджують правильність вибору стратегічної лінії діяльності педагогічного колективу в сучасних умовах, бо саме в цей час **школа здобула перемогу в обласному конкурсі «Школи Херсонщини»** в номінації «Школа Успіху», а лабораторія управління освітніми закладами Інституту педагогіки НАПН України за результатами дослідно-експериментальної діяльності колективу присвоїла навчальному закладу титул «Школа високої педагогічної культури», і як результат – педагогічний колектив Херсонського навчально-виховного комплексу № 15 Херсонської міської ради **нагороджено Дипломом міського голови** за високий професіоналізм, активне впровадження сучасних інноваційних методів навчання та виховання, здобуття на рівні держави звання «Школа високої педагогічної культури».

**Учні** навчального закладу *стабільно стають переможцями міських конкурсів з образотворчого мистецтва «Барви Таврії», «Космічні фантазії», обласних конкурсів з декоративно-прикладного мистецтва «Дотик янгола», «Пригоди веселого kota», «Сміється писанка у всій її красі». Систематично діти демонструють високі результати в обласних конкурсах «Космос. Людина. Духовність», юних конструкторів, винахідників та раціоналізаторів, початкового технічного моделювання. Учні залюбки беруть участь у міських та обласних конкурсах юних фотоаматорів «Пам'ять» та «Моя Україна!» – здобуто 18 перемог.*

**Учні 2-11 класів є учасниками** Всеукраїнських конкурсів з базових дисциплін, зокрема, «Кенгуру», «Олімпус», «Бобер», «Гринвич», «Орлятко», «Левеня», «Патріот», «Соняшник», «Ми патріоти України», «Геліантус», «МАН-юніор», «Sunflower», отримують золоті та срібні сертифікати, цінні подарунки.

Цього року значущою подією стала перемога учня Івана Коробова в номінації «Найкращі роботи» V Всеукраїнського конкурсу есе «Я-свропесць» (м. Київ).

**Роль учителя є надзвичайно важливою в процесі розвитку дитини.** Нелегко знайти правильний індивідуальний підхід до учнів, у яких сильніше та яскравіше, ніж в інших, виявляються ознаки розумової обдарованості. Під час роботи з такими учнями слід уникати крайнощів; не варто надмірно втручатися у формування інтелектуальних здібностей, але й не можна вважати, що розвиток дитини не потребує особливої уваги й підтримки.

**Ефективність роботи щодо розвитку обдарувань у школярів передбачає також створення** емоційної, доброзичливої атмосфери в процесі виконання учнями будь-яких творчих завдань, організацію діяльності учнів з розв'язання творчих завдань з опорою на їхні інтереси, потреби, потенційні можливості, здібності тощо, пробудження в кожного школяра дослідницької активності, поглиблення інтересу до творчої діяльності, спонукання до успішних дій та досягнення поставленої навчальної мети.

ково-методичних збірок та двох посібників, узагальнення досвіду та підсумків дослідно-експериментальної роботи закладу в формі презентації чотирьох шкільних відеофільмів про пошуки та підсумки інноваційної діяльності. Один з цих фільмів «Успіх породжує успіх» (з досвіду управлінської діяльності директора навчального закладу Л.Л. Страгійчук) переміг в обласному конкурсі відеофільмів «Педагогічний досвід Таврії».

Значущими є перемоги учнів школи в олімпіадах з навчальних предметів на другому (міському) етапі з предметів: географія, англійська мова, інформатика, математика, правознавство, конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт Малої академії наук України в секціях «Російська мова», «Науково-технічна творчість та винахідництво», «Валеологія», «Хімія», «Мистецтвознавство», «Українська мова», «Світова література», «Англійська мова», «Фінанси, грошовий обіг і кредит» та багатьох інших конкурсах, змаганнях різних рівнів. Лише за минулий навчальний рік **397 учнів школи стали переможцями**, здобувши перше, друге і третє місце. Адміністрація закладу вживає заходів щодо мотивації учнівської молоді до успіху: оформлення галереї талантів в холі першого поверху, вручення щорічної премії «Учень року», цінних подарунків та похвальних грамот учням та батькам, висвітлення кращих здобутків у науково-методичному журналі «Освіта та розвиток обдарованої особистості», участь у Всеукраїнському проєкті «Майбутнє України – талановиті діти». Упродовж останніх 20 років 26 випускників школи здобули золоті та срібні медалі. У 2016-2017 навчальному році 100% випускників 11 класу склали ЗНО, що дало їм змогу вступити до престижних закладів вищої освіти України (Київський Національний



університет ім. Т.Г. Шевченка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Одеський Національний університет ім. І.І. Мечникова, Київський Національний авіаційний університет, Національна академія Служби безпеки України).

Сьогодні потреба лідерів нової форми, громадян України компетентних, відповідальних, здатних мислити неординарно. Проблема виховання молодих лідерів – це проблема підготовки людини майбутнього, людини, яка відповідає вимогам нового ХХІ століття [2].

Тож важливими є пошук і підтримка учнівської молоді, чий особистісний переконання зорієнтовані на активну участь у громадському житті, молоді, яка має організаторські здібності, усвідомлює себе потенційним лідером, має бажання використовувати свою енергію та здібності заради інших, спрямовувати її на розвиток школи, міста та країни.

Участь молодого покоління в учнівському самоврядуванні – пріоритетна умова залучення учнівської молоді до радикальних перетворень, що відбуваються в нашому суспільстві. Найвідчутніші результати у формуванні соціально компетентної молоді дає широка варіативність учнівського самоврядування.

**ВИСНОВКИ.** Школа – це модель майбутнього суспільства. Щоб сприяти розвитку обдарованих дітей, освітній процес має бути насиченим такою творчою діяльністю, яка б забезпечувала повне задоволення їхніх потреб, надавала їм максимальну свободу для творчого просування, пробуджувала прагнення досягти успіху. Адже переживання успіху викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності й поведінки, більш чіткого усвідомлення навчальної мети та завдань щодо її втілення. У результаті цього з ранніх шкільних років у дітей формується свідоме прагнення до самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу, набуття відповідних умінь і навичок щодо творчого розв'язання проблем, тобто поступово формуються ті властивості і якості, які є складовими обдарованості особистості.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анджейчак, А. Психолого-педагогічні умови формування творчої особистості дитини в освітньо-виховних закладах / А. Анджейчак // Обдарована дитина. – 2000. – № 5. – С. 8-13.
2. Апостолова, Г.В. Робота з обдарованими дітьми / Г. В. Апостолова // Обдарована дитина. – 2006. – № 1. – С. 12-15.
3. Калашнікова, А.М. Робота з обдарованими дітьми / А. М. Калашнікова // Обдарована дитина. – 2007. – № 2. – С. 23-25.
4. Рензулли, Дж., Рис, О. Модель обогочаючого шкільного обучения. Основные концепции одаренности и творчества / под ред. Д.Б. Богдавленской. – Москва: Просвещение, 1997. – С. 31-32.



**Людмила Стратийчук**

#### Феномен одаренности в контексте современного образования

В статье рассмотрена проблема развития одаренных учащихся в учреждениях общего среднего образования. Анализируется влияние инновационных педагогических технологий на эффективность образовательного процесса с целью развития одаренности. Раскрыты качества личности ребенка, которые дают возможность осуществлять поиск использования нестандартных способов решения интеллектуальных проблем развития. Обращается внимание на необходимость постоянного повышения уровня квалификации учителя в организации учебной деятельности.

**Ключевые слова:** одаренность, инновационные технологии, образование, технологии, творческая деятельность, одаренные дети, концепция образования одаренных учеников.



**Lyudmila Stratiychuk**

#### Phenomenon of talent in the context of modern education

The article develops and describes the development of talented students in the establishments of general secondary education. The influence of innovative pedagogical technologies on the efficiency of the educational process in order to develop talents is analyzed. The child's personality qualities are revealed and they make the possibility to search the using non-standard ways to solve intellectual development problems. Attention is drawn to the continuous improvement of the teacher's qualifications in the organization of educational activities.

**Keywords:** talent, innovative technologies, education, technologies, creative activity, talented children, a conception of talented students' education.